

OPAS

NUORILLE SUUNNATTUJEN LUONNON ENNALLISTAMISLEIRIEN JÄRJESTÄMISEEN



Kirjoittajat:

Hanna Pöllänen, Luontoliitto, Suomi
Sanna Lindgren, Nuorten Akatemia, Suomi
Ville Laitinen, Luontoliitto, Suomi
Frankie Turk, RE-PEAT, Alankomaat
Holly Bartley, RE-PEAT, Alankomaat
Judith Schubert, RE-PEAT, Alankomaat
Jozef Kahan, Strom Života, Slovakia
Sofia Koudouni, KMOP - Education and Innovation Hub, Kreikka
Ella Limingoja, Nuorten Akatemia, Suomi

Taitto:

Holly Bartley, RE-PEAT, Alankomaat

Julkaisuvuosi:

2026

Tuotettu osana Restoration Academy: Empowering Youth in Nature Restoration -hanketta (2023–2026).

Oppaan tuottamisessa on hyödynnetty tekoälyä. Kaikki sisällöt on tarkistettu ja muokattu asiantuntijoiden toimesta.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Euroopan unionin osarahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat ainoastaan tämän tekstin laatijoiden näkemyksiä eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA) kantaa. Euroopan unioni ja EACEA eivät ole vastuussa niistä.



Osallistujien havainnointipiiirroksia
ennallistamisleiriltä Suomessa.

SISÄLTÖ

Johdanto	5
Miksi ennallistaa? Luonnon ennallistamisen perusteet	7
Mitä luonnon ennallistaminen on?	9
Ennallistaminen Euroopassa: EU:n ennallistamisasetus	10
Ennallistaminen eri ekosysteemeissä	11
Nuoret luonnon ennallistajina	14
Sinun roolisi ennallistamistoiminnan järjestäjänä	16
Ennallistaminen käytännössä: tehtävät ja työkalut	16
Miten järjestää luonnon ennallistamisleiri?	19
Osallistaminen vahvistaa nuorten toimijuutta	21
Tee yhteistyötä kohteen ennallistamisasiantuntijan kanssa	22
Mistä löytää yhteistyökumppani?	23
Räätälöi työt kohderyhmän mukaan	26
Työnjako leireillä	27
Leiriohjelma	27
Saavutettavuus ja esteettömyys	32
Turvallisuus ja riskienhallinta	35
Rahoitus ja budjetointi	37
Helppoja tapoja lähteä mukaan ennallistamaan	41
Vieraile ennallistamiskohteissa	43
Poista vieraslajeja	43
Villiinnytys	44
Sissipuutarhanhoito	44
Oma puutarha	45
Vaikuta politiikkaan	45
Liity muiden järjestämään ennallistamistoimintaan	46
Mistä saa lisätietoja?	48
Lukemista ja työkalupakkeja	48
Videot ja dokumentit	48
Lähteet	48
Liitteet	48
Kiitokset	50

Johdanto

Luonnon ennallistaminen on yksi tärkeimmistä keinoista vastata ympäristökriisiin. Ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen kiihtyessä ekosysteemien ennallistaminen on kiireellisempää kuin koskaan. YK on julistanut käynnissä olevan vuosikymmenen ekosysteemien ennallistamisen vuosikymmeneksi. EU:n vuoden 2023 ennallistamisasetus edellyttää laajaa osallistumista, myös kansalaisyhteiskunnan taholta.

Nuoret ovat olennainen osa kansalaisyhteiskuntaa. Ennallistaminen tarjoaa heille mahdollisuuden osallistua sekä ihmisiä että maapalloa hyödyttävään ympäristökasvatukselliseen toimintaan ja kansalaistoimintaan. Se luo nuorille konkreettisen tavan olla yhteydessä luontoon, oppia uusia taitoja ja vaikuttaa merkityksellisellä tavalla monimutkaisten ongelmien ratkaisemiseen. Tällaiset kokemukset voivat voimaannuttaa nuoria heidän matkallaan aktiivisiksi kansalaisiksi ja auttaa löytämään oma paikka epävakassa maailmassa.

Tämä opas on suunnattu kaikille, jotka haluavat järjestää luonnon ennallistamiseen liittyviä leirejä tai toimintaa nuorille eri puolilla Eurooppaa. Se tarjoaa kokemukseen perustuvia käytännön ohjeita ja ennallistamisleirien järjestämävinkkejä, valmiita malleja ja tarkistuslistoja, budjetointityökaluja sekä ideoita leirejä kevyemmän ennallistamistoiminnan käynnistämiseen. Toiminta sopii noin 15-vuotiaille ja sitä vanhemmille, mutta monia aktiviteetteja on mahdollista mukauttaa myös nuoremmille osallistujille.

”Uskon, että kaikki organisointi on tieteiskirjallisuutta. Muovaamme tulevaisuutta, jota kaipaamme, mutta jota emme ole vielä kokeneet.”

— Adrienne Maree Brown, *Pleasure Activism: The Politics of Feeling Good*

"Ennallistaminen voi luoda mahdollisuuksia matkustaa uusiin paikkoihin ja luoda läheisempi suhde luontoon. Vaikka sinulla ei olisi mahdollisuutta lähteä kauas ennallistamaan, niin nykyään "onneksi" lähes kaikkialta löytyy jotakin ennallistettavaa. Kaupungeissakin voi ennallistaa esimerkiksi niittyjä tai pieniä puroja."

"Mieleeni on jäänyt se, kun meille kerrottiin vanhoista metsistä ja siitä, kuinka tuuli voi kaataa luonnostaan suuret määrät puita ja kuinka metsät uusiutuvat, kun kaatuneet puut jätetään maahan lahoamaan."

"Joskus ihmisten täytyy ottaa askelia taaksepäin ja korjata joitakin asioita ja virheitä, joita he ovat tehneet. Mielestäni oli siistiä oppia, että ennallistaminen voi toisinaan vaatia myös sen tuhoamista, mitä ihmiset ovat päästäneet kasvamaan."

"Suosikkihetkeni oli ehdottomasti se päivä saarella, kun satoi lunta ja kaikki ympärillämme oli valkoista. Kun revimme puita lumisessa maisemassa, laskin työkalut maahan ja käytin vain omia käsiäni niiden sijaan. Se tuntui tosi voimakkaalta, uudentalaiselta kokemukselta."

MIKSI ENNALLISTAA?

**LUONNON
ENNALLISTAMISEN
PERUSTEET**

**RESTO
ACAD**



Miksi ennallistaa?

Tässä luvussa käymme läpi luonnon ennallistamisen perusteet: mitä ennallistaminen tarkoittaa, mitä sillä tavoitellaan ja miten sitä voidaan toteuttaa eri ekosysteemien kohdalla. Lisäksi tarkastelemme, miten nuoret voivat osallistua ennallistamiseen ja mikä on järjestäjien tai nuorisotyöntekijöiden rooli tässä prosessissa. Kerromme, millaisesta työstä ennallistamisessa käytännössä on kyse ja miten se muuttuu abstraktista ajatuksesta konkreettiseksi tekemiseksi.

Mitä luonnon ennallistaminen on?

Luonnon ennallistaminen tarkoittaa heikentyneiden tai tuhoutuneiden ekosysteemien palauttamisen tukemista. Ennallistaminen voi olla joko aktiivinen tai passiivinen prosessi, riippuen ekosysteemistä ja ennallistamisen tavoitteista. Vaikka ekosysteemin palauttaminen alkuperäiseen tilaansa ei aina ole mahdollista tai edes toivottavaa, se voidaan silti ennallistaa biologisesti monimuotoisempaan tilaan, joka on hyödyllisempi paikalliselle ympäristölle.¹

Luonnon ennallistamistoimet vaihtelevat alueittain paikallisten painotusten ja ekologisten piirteiden mukaan. **Yleisiä tavoitteita ovat:**

- Uhanalaisten lajien suojelu
- Luonnon monimuotoisuudelle suotuisten elinympäristöjen luominen
- Lajien monimuotoisuuden lisääminen
- Hiilensidonnan ja -varastoinnin tehostaminen.

Ennallistamisen tavoitteet ovat usein päällekkäisiä ja mahdollisia saavuttaa samanaikaisesti. Joskus ne voivat kuitenkin olla keskenään ristiriitaisia, jolloin täytyy priorisoida huolellisesti.

Monissa ennallistamisprojekteissa yhdistetään sekä käsin että koneilla tehtävää työtä. Koneita käytetään laajoissa tai fyysisesti raskaissa tehtävissä, kun taas käsin tehtävää työtä suositetaan herkemmissä kohteissa ja alueilla, joihin koneilla on vaikea päästä. Käsivoimin tehtävä ennallistamistyö sopii yleensä paremmin nuorten kanssa tehtäväksi.

¹ <https://www.decadeonrestoration.org/what-ecosystem-restoration>

Ennallistaminen Euroopassa: EU:n ennallistamisasetus

EU:n ennallistamisasetus, joka tuli voimaan 18. elokuuta 2024, on ensimmäinen koko Euroopan laajuinen tätä aihetta koskeva lainsäädäntö. Lain tavoitteena on mahdollistaa luonnon elpyminen monimuotoiseksi ja kestäväksi pitkällä aikavälillä. Ennallistaminen tukee EU:n ilmastonmuutoksen hillitsemis- ja sopeutumistavoitteiden saavuttamista sekä kansainvälisten sitoumusten täyttämistä.

EU-tasolla asetetun yleisen tavoitteen mukaan jäsenvaltioiden tulee toteuttaa ennallistamistoimenpiteitä vähintään 20 prosentilla EU:n maa-alueista ja 20 prosentilla sen merialueista vuoteen 2030 mennessä. Vuoteen 2050 mennessä ennallistamistoimenpiteiden tulee kattaa kaikki ne ekosysteemit, jotka tarvitsevat ennallistamista.

Kaikkien EU:n jäsenvaltioiden on laadittava kansalliset ennallistamissuunnitelmat ja toimitettava ne Euroopan komissiolle elokuuhun 2026 mennessä. Suunnitelmissa esitetään, miten EU:n laajuiset ennallistamistavoitteet aiotaan saavuttaa, ja määritellään keskeiset toimenpiteet. Komission arvioinnin ja hyväksynnän jälkeen jäsenvaltioiden on aloitettava suunnitelmien täytäntöönpano viipymättä ja raportoitava säännöllisesti edistymisestä kohti vuosien 2030, 2040 ja 2050 tavoitteita.

Kun ennallistaminen siirtyy suunnittelusta laajamittaiseen toteutukseen, toiminnan odotetaan lisääntyvän eri puolilla Eurooppaa. Tämä luo myös nuorille yhä enemmän mahdollisuuksia osallistua käytännön ennallistamistöihin, tutkimukseen, edunvalvontaan ja politiikan toimeenpanoon paikallisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla.



Holly Bartleyn havainnointipiirroksia Suomen ennallistamisleirillä.

Ennallistaminen eri ekosysteemeissä

Eri ekosysteemeillä, elinympäristöillä ja lajeilla on erilaiset tarpeet.

Siksi ennallistamista pitää suunnitella aina paikkakohtaisesti. Suunnitelman laatii ennallistamistyöstä vastaava asiantuntija.

Alla on muutamia esimerkkejä siitä, mitä luonnon ennallistaminen voi käytännössä tarkoittaa eri ekosysteemeissä ja elinympäristöissä. Kohteet voivat sijaita maaseudulla tai kaupunkialueilla.

Makeat vedet



Esimerkiksi: **purot, joet, järvet, rannikot**

- ravinteiden hallintaa
 - ravinteiden ja kiintoaineksen valumisen estämistä maa-alueilta (esim. pelloilta ja talousmetsistä) luomalla puskurivyöhykkeitä ja kosteikkoja
 - hoitokalastusta ravinteiden poistamiseksi
 - kemiallista ravinteiden poistoa
- patojen ja vaellusesteiden poistamista vaelluskalojen liikkumisen mahdollistamiseksi
- luonnon monimuotoisuuden edistämistä muokkaamalla uomien pohjia, rakentamalla kutusoraikkoja ja istuttamalla alkuperäisiä kasvi- ja eläinlajeja

Metsät



Esimerkiksi: **boreaaliset eli pohjoiset havumetsät, lauhkean vyöhykkeen metsät, Välimeren alueen metsät**

- puiden istuttamista ja kasvattamista (alkuperäiset lajit ja monimuotoiset metsät)
- luonnollisten häiriöiden jäljittelemistä luonnollisten prosessien nopeuttamiseksi, esim. hallitut poltot, tuulen kaatamien puiden ja lahopuun lisääminen
- luonnollisen uudistumisen edistämistä, esim. poistamalla vieraslajeja ja suojelemalla nuoria taimia
- metsäpalojen ehkäisemistä luomalla palolinjoja ja muita raivattuja vyöhykkeitä (erityisesti Välimeren alueen metsissä)
- metsäpalojen jäljitteleminen alueilla, joissa metsäpaloja on ehkäisty tehokkaasti

Avoimet ja puoliavoimet ympäristöt



Esimerkiksi: **perinnebiotoopit, arot, nummet**

- alueiden umpeenkasvun ehkäisemistä laiduntamalla tai niittämällä sekä poistamalla puita ja pensaita
- luonnon monimuotoisuuden edistämistä istuttamalla ja palauttamalla alkuperäisiä kasvi- ja eläinlajeja

Kosteikot



Esimerkiksi: **suot, nevat, rämeet**

- kuivattujen turvemaiden uudelleen kostuttamista patoamalla ojia tai hidastamalla veden virtausta
- luonnon monimuotoisuuden edistämistä luomalla enemmän mosaiikkimaisia elinympäristöjä ja istuttamalla/siirtämällä alkuperäisiä lajeja

Meret ja murtovedet



Esimerkiksi: **rannikkoalueet, lahdet, merenpohja, vuorovesialueet**

- ravinteiden hallintaa
 - ravinteiden valumisen ehkäisemistä maa-alueilta puskurivyöhykkeiden ja kosteikkojen avulla
 - hoitokalastusta
- luonnon monimuotoisuuden edistämistä ennallistamalla merenpohjan rakennetta ja istuttamalla alkuperäisiä kasvi-, nilviäis- ja eläinlajeja

Nuoret luonnon ennallistajina

Luonnon ennallistaminen on vaikuttava ja innostava tapa, jonka kautta nuoret voivat toimia ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen hillitsemiseksi. Se voi vahvistaa nuorten yhteyttä luontoon sekä lisätä ympäristötietoisuutta ja yhteisöllisyyden tunnetta. Käytännön tekeminen voi myös lisätä toivoa ja tukea henkistä hyvinvointia tarjoamalla kokemuksia merkityksellisyydestä ja pystyvyydestä.

Luontolähtöisenä kasvatuksellisenä toimintana ennallistaminen nojaa kokemuksellisen oppimisen, aktiivisen kansalaisuuden ja nuorten voimaannuttamisen periaatteisiin.

Se tarjoaa nuorille mahdollisuuden:

- luoda konkreettista, positiivista vaikutusta luontoon
- kehittää käytännön taitoja
- syventää yhteyttä luontoon
- kokea luonnon ennallistamista käytännössä
- ymmärtää ekologisista prosesseista
- vahvistaa omaa toimijuutta
- harjoitella yhteis- ja tiimityötaitoja.

Ennallistamisleireillä painottuu tekemällä oppiminen ja yhteisöllisyys.

Ennallistamisasiantuntijat tai leirin järjestäjät ohjaavat työtä, ja osallistujia kannustetaan olemaan aktiivisia, kokeilemaan uusia asioita, pyytämään apua ja tukemaan toisiaan. Järjestäjät ovat avainasemassa vertaisoppimisen edistämisessä ja motivaation ylläpitämisessä.

Yhdessä työskentely luo yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Samanhenkisiin ikätovereihin tutustuminen voi auttaa osallistujia käsittelemään ympäristöhuoliaan ja vahvistamaan yhteisiä arvoja. Ennallistamistyö voi myös tehdä abstrakteista ekologisista kysymyksistä konkreettisempia ja sitä kautta helpommin ymmärrettäviä.

Monenlaiset nuorten ryhmät voivat osallistua ennallistamiseen.

Nuoret voivat myös itse toimia tällaisten hankkeiden vetäjinä. Sopivissa tapauksissa kasvatuksellista ja koulutuksellista vaikutusta voidaan laajentaa järjestämällä ennakotapaamisia ennen leiriä sekä reflektio- ja purkutilaisuuksia sen jälkeen, mikä tukee syvempää sitoutumista ja oppimista.



Valokuvaaja: Anja Matthes
RE-PEATin järjestämällä ennallistamisleirillä Alankomaissa 2025

Sinun roolisi ennallistamistoiminnan järjestäjänä

Luonnon ennallistamisleirejä voivat järjestää nuorisotyöntekijät, muut nuorten parissa toimivat aikuiset sekä usein myös nuoret itse. Ennallistamisesta ei tarvitse olla juurikaan ennakkotietoa, sillä varsinaista ennallistamistyötä ohjaamaan tarvitaan aina alan asiantuntija. Ennallistamishankkeissa ei monesti ole tarpeeksi resursseja käsin tehtävään työhön, joten vapaaehtoisten tuki on usein erittäin tervetullutta.

Jos olet nuorisotyöntekijä, rooliisi todennäköisesti sisältyy:

- nuorten vapaaehtoisten tutustuttaminen ennallistamiskohteisiin
- logistiikan koordinointi, esim. majoitus, ateriat, matkat
- kasvatuksellisen ja koulutuksellisen sisällön ohjaaminen, esim.
 - suunnittelemalla toimintaa ennallistamisen asiantuntijan kanssa
 - nuorten tukeminen ja tarvittaessa ohjaaminen työn aikana
 - huolehtiminen siitä, että kaikki ymmärtävät, mitä tehdään ja miksi.

Jos olet **nuori tai nuorten ryhmä**, voit myös ottaa vastuun leirin järjestämisestä, varsinkin tutun järjestön tai mentorin tuella. Monet ennallistamishankkeet tekevät mielellään yhteistyötä motivoituneiden nuorten ryhmien kanssa!

Luonnon ennallistamisleirin järjestäminen on pohjimmiltaan varsin samanlaista kuin minkä tahansa nuorten leirin järjestäminen. Lisäarvona on mahdollisuus edistää ympäristön ennallistamista ja oppia uusia käytännön taitoja.

Ennallistaminen käytännössä: tehtävät ja työkalut

Luonnon ennallistamisleirin järjestäminen on pohjimmiltaan varsin samanlaista kuin minkä tahansa nuorten leirin järjestäminen. Lisäarvona on mahdollisuus edistää ympäristön ennallistamista ja oppia uusia käytännön taitoja. **Yleisiä nuorille soveltuvia luonnon ennallistamistoimia ovat esimerkiksi:**

- oksien ja pensaiden leikkaaminen ja sahaaminen
- oksien pinoaminen
- heinän niitto ja haravointi
- soraikon lisääminen puroon
- pienten patojen rakentaminen.

Esimerkkejä nuorille sopivista ennallistamistoimista hankkeen kumppanimaissa:

- **Suomessa** nuoret vapaaehtoiset voivat osallistua esimerkiksi perinnebiotooppien ennallistamiseen, joka on pitkäjänteisestä luonnonhoitoa. Nuoret voivat myös osallistua turvesoiden vettämiseen, esimerkiksi pienten patojen rakentamiseen. Purojen monimuotoisuutta voidaan lisätä esim. muokkaamalla pohjan rakennetta mm. kutasoraikkoja lisäämällä.
- **Slovakiassa** on mahdollista osallistua erityisesti alkuperäisten puiden ja pensaiden istuttamiseen, vieraslajien kitkemiseen, siementen keräämiseen sekä kosteikkojen ja jokirantojen ennallistamiseen.
- **Kreikassa** nuoret voivat edistää rannikon ennallistamista istuttamalla alkuperäistä dyynikasvillisuutta ja ennallistamalla heikentyneitä kosteikkoalueita.
- **Alankomaissa** toimintaan kuuluu usein kaupunkien viheralueiden muokkaaminen monimuotoisemmiksi tai kosteikkojen ennallistaminen vedenpinnan säätelyn ja alkuperäisten lajien istuttamisen avulla.





Osallistujien havainnointipiirroksia ennallistamisleirillä Alankomaissa.

MITEN

**JÄRJESTÄÄ LUONNON
ENNALLISTAMISLEIRI?**

**RESTO
ACADOP**



Valokuvaaja: Martin Sopinec
Strom Životan järjestämällä ennallistamisleirillä Slovakiassa 2024

Luonnon ennallistamisleireillä yhdistyy käytännön työ ympäristön puolesta, oppiminen sekä osallisuuden ja yhteisön rakentaminen.

Tässä luvussa kerrotaan, mistä kannattaa lähteä liikkeelle tällaisten leirien suunnittelussa. Oppaan vinkit perustuvat pääosin Restoration Academy -hankkeen aikaisten ennallistamisleirien järjestämiskokemuksiin.

Olitpa sitten nuorisotyöntekijä, muu kasvattaja tai nuori, löydät tästä käytännön työkaluja ja esimerkkejä, joiden avulla järjestää onnistunut leiri.

Osallistaminen vahvistaa nuorten toimijuutta

Jos olet nuorisotyöntekijä tai muu kasvattaja, pohdi, miten nuoret voivat olla aktiivisesti mukana ennallistamisleirin muotoilussa jo jopa ennen yhteydenottoa mahdollisiin yhteistyökumppaneihin.

Nuorten mukaan ottaminen leirin suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheisiin ei ainoastaan lisää heidän sitoutumistaan ja motivaatiotaan, vaan myös vahvistaa leirin merkityksellisyyttä ja vaikuttavuutta.

Voit esimerkiksi:

- kutsua nuoret mukaan suunnittelemaan leirin tavoitteita ja päivittäistä rakennetta
- ottaa nuoret mukaan keskusteluun leirin sijainnista, ohjelmasta ja viestinnästä
- kannustaa nuoria vertaisohjaamaan osia leirin toiminnasta
- kerätä osallistujilta palautetta ja havaintoja tulevien leirien kehittämiseksi.

Osallistava lähestymistapa vahvistaa kokemuksen merkityksellisyyttä.

Tee yhteistyötä kohteen ennallistamisasiantuntijan kanssa

Luonnon ennallistamisleiriä suunniteltaessa ensimmäisten askelten joukossa kannattaa olla yhteydessä tahoihin, jotka suunnittelevat ennallistamiskohteiden hoitoa tai toteuttavat ennallistamistyötä. Löytämällä yhteistyökumppanin, joka tarvitsee vapaaehtoisia, löydät samalla potentiaaliset ennallistamiskohteet.

Yhteistyö on hyvä aloittaa ennen leirin ajankohdan lukitsemista, sillä luonnon ennallistaminen on usein sidoksissa vuodenaikoihin. Esimerkiksi lintujen pesimäaika tai kasvien kylvöajankohta vaikuttavat siihen, milloin työtä voidaan tehdä. Kumppanilta saat usein myös tietoa paikallisista maanomistus- ja lupakäytännöistä.

Leirin kasvatuksellisten ja koulutuksellisten tavoitteiden kannalta on tärkeää, että yhteistyökumppani voi tarjota asiantuntijan, joka avaa osallistujille paikallista ennallistamisprosessia: esimerkiksi sitä, miksi kohteessa tehdään ennallistamista ja miten leirillä tehtävä työ tukee luonnon monimuotoisuutta.

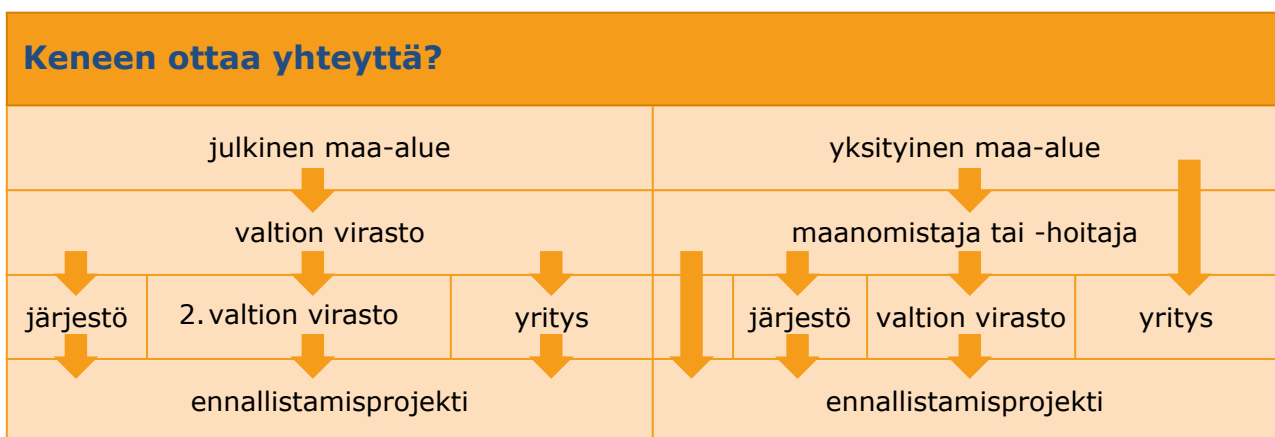
Muista varmistaa, että leirin järjestämiseen liittyvä logistiikka toimii ehdotetussa paikassa.



Mistä löytää yhteistyökumppani?

Luonnon ennallistamista ja elinympäristöjen hoitoa koordinoi useimmiten jokin viranomainen, vaikka käytännön työn toteuttajina toimivat usein kansalaisjärjestöt tai yksityiset yritykset. Voit ottaa suoraan yhteyttä tahoihin, jotka vastaavat käynnissä olevista ennallistamishankkeista.

Monet tahot ottavat mielellään vastaan vapaaehtoisten apua. Esimerkiksi EU:n rahoittamissa LIFE-ympäristöohjelman hankkeissa vapaaehtoisten osallistuminen on usein hankkeisiin sisäkirjoitettu tavoite.



Voit olla yhteydessä ennallistamiskohteen hallinnosta vastaaviin toimijoihin eri tasoilla, mutta helpointa on usein aloittaa viranomaisesta. Jos tunnet jo paikallisia hankkeita, voit ottaa niihin suoraan yhteyttä. Myös paikalliset kansalaisjärjestöt tai yritykset, jotka toimivat luonnon ennallistamisen tai hoidon parissa, voivat olla hyviä yhteistyökumppaneita.

Esimerkkejä yhteistyökumppaneista hankkeen kumppanimaissa:

Suomi

- Ota yhteyttä Metsähallitukseen tai paikalliseen Elinvoimakeskukseen (ent. ELY-keskus), jotka hallinnoivat valtion omistamia suojelualueita ja koordinoi monia ennallistamishankkeita.
- Ennallistamistyötä tehdään usein kansallispuistoissa tai Natura 2000 -alueilla. Suomessa lupakäytännöt ovat yleensä selkeitä ja hyvin järjesteltyjä.

Slovakia

- Suojelualueiden hoito-ohjelmista vastaa Slovakian luonnonsuojeluvirasto (State Nature Conservancy of the Slovak Republic), jolla on alueellisia toimipisteitä eri puolilla maata.
- Slovakiassa ennallistamisleirien järjestäminen edellyttää yhteistyötä paikallisten kuntien tai maanomistajien kanssa.

Kreikka

- Ympäristö- ja energiaministeriö vastaa kansallisista ennallistamisstrategioista.
- Ennallistamistyö on usein helpommin toteutettavissa Natura 2000 -alueilla tai EU-rahoitteisten hankkeiden yhteydessä Kreikan tiukkojen maankäytösäntöjen vuoksi.

Alankomaat

- Ennallistamista koordinoivat usein maakunnalliset viranomaiset sekä Natuurmonumenten tai Staatsbosbeheer.
- Alankomaiden tiiviin maankäytön vuoksi ennallistamiskohteet ovat usein pieniä, mutta strategisesti tärkeitä. Painopiste voi olla esimerkiksi biodiversiteettikäytävissä tai kosteikkojen ennallistamisessa.



Räätälöi työt kohderyhmän mukaan

Kun olet löytänyt kumppanin, joka tarvitsee vapaaehtoisia ennallistamiskohteeseen, on tärkeää kertoa selkeästi, millainen ryhmä ennallistamista olisi tulossa tekemään.

Ennallistamistehtäviä voidaan usein tavalla tai toisella räätälöidä ryhmän kykyihin kohteen mukaan. Tämä auttaa varmistamaan, että toiminta on sekä turvallista että tukee oppimista. Tehtävien ja kohteen valinnalla on suuri merkitys.

Esimerkiksi seuraavat näkökulmat on hyvä ottaa huomioon:

Ryhmän koko ja erityistarpeet

Onko mukana hyvin nuoria osallistujia tai henkilöitä, joilla on tuen tarpeita?

- Voi olla tarpeen varata enemmän aikaa ohjaukseen ja taukoihin.
- Motivaation tukeminen ja osallistumisen vahvistaminen voivat olla erityisen tärkeitä.

Aiempi kokemus

Millainen kokemus ryhmällä on ulkona työskentelystä tai tarvittavien työkalujen käytöstä?

- Kuinka paljon ohjeistusta he tarvitsevat työkalujen käyttöön?
- Mitkä työkalut ovat ryhmälle sopivia ja turvallisia?

Fyysiset valmiudet

Onko osallistujilla liikkumiseen liittyviä rajoitteita tai haasteita esimerkiksi epätasaisessa maastossa?

- Valitse kohteet ja tehtävät niin, että ne ovat mahdollisimman saavutettavia ja turvallisia kaikille.

Muut ryhmäkohtaiset tarpeet

Huomioi esimerkiksi ruokavaliot sekä kielitaidolliset ja kulttuuriset taustatekijät, jotka voivat vaikuttaa kokemukseen.

Tehtävien ja kohteen räätälöinnin lisäksi ohjauksen ja vastuun määrä on hyvä miettiä vastaamaan ryhmän ikää ja kokemusta. Nuoremmat tai vähemmän kokeneet osallistujat saattavat tarvita enemmän ohjausta ja tukea, kun taas kokeneemmille ryhmille voi antaa enemmän itsenäistä vastuuta. Ohjaajan roolin mukauttaminen auttaa luomaan turvallisen, osallistavan ja kannustavan kokemuksen kaikille.

Näistä asioista on hyvä keskustella ennallistamiskohteen johtajan tai asiantuntijan kanssa hyvissä ajoin etukäteen. Näin voidaan varmistaa, että aikaa ja resursseja on riittävästi ohjaukseen, turvallisuuteen ja oppimiseen, mikä tukee merkityksellisen kokemuksen luomista kaikille osallistujille.

Työnjako leireillä

Leirin suunnittelua ja toteutusta helpottaa, jos vastuuta pystyy jakamaan useamman henkilön kesken. Tyypillisesti leirillä tarvitaan:

- **Leirin koordinaattori(t)** : vastaavat käytännön järjestelyistä ja kokonaisuuden suunnittelusta
- **Viestintävastaava** : dokumentoi ja viestii leiristä, voi olla vapaaehtoinen tai yksi tai useampi leiriläisistä
- **Yksi tai useampi kokki** : suunnittelevat ateriat ja huolehtivat ruoanlaitosta
- **Ennallistamisen asiantuntija (yhteistyökumppani)** : tuntee ennallistamiskohteen, kertoo mitä tehdään ja miksi, sekä ohjaa käytännön työtä

Leiriohjelma

Ihan aluksi on tärkeää perehdyttää osallistujat ennallistamiskohteeseen ja tulevaan työhön. Opastettu kierros kohteessa auttaa hahmottamaan maisemaa, sen ekologista taustaa ja ennallistamistyön tavoitteita.

Muista, että ennallistaminen on pitkäaikainen prosessi: yksittäisellä leirillä ei saada kaikkea valmiiksi, mutta viedään osaltaan kokonaisuutta eteenpäin!

Päivän aloitus

Ennen varsinaisen työnteon aloittamista on tärkeää, että osallistujat ehtivät tutustua toisiinsa. Se lisää turvallisuuden tunnetta ja luo ryhmähenkeä. Leiripäivät voi aloittaa esimerkiksi yhteisellä aloituspiirillä. Se on hetki, jolloin ryhmä kokoontuu yhteen, käy läpi päivän tavoitteet ja turvallisuuskäytännöt, sekä tarkistaa, miten kaikki voivat.

Lisäksi on tärkeää varmistaa, että kaikille on selvää kaksi keskeistä asiaa:

- Mikä on ennallistamisen pitkän aikavälin tavoite kohteessa?
- Mikä on kyseisen päivän työtehtävien tarkoitus?

Kun osallistujat ymmärtävät, miksi työtä tehdään, heidän motivaationsa ja sitoutumisensa vahvistuvat.

Mukauta leiripäivä ryhmän mukaan

Sovita leiripäivien rakenne joustavasti ryhmän tarpeisiin. Työskentelyn kesto ja rytmi voivat vaihdella osallistujien iän, kykyjen ja jaksamisen mukaan.

Päivän päätteeksi yhteinen pohdinta

Päivä on hyvä myös päättää esimerkiksi reflektiohetkellä. Se voi tarkoittaa lyhyttä yhteistä keskustelua tai vaikkapa kunkin henkilökohtaista päiväkirjahetkeä. Pohdinnan aikana voidaan jakaa opittuja asioita, päivän tunteuksia ja kehittämisideoita.



Valokuvaaja: Anja Matthes, Ennallistamisleiri Alankomaissa, 2025

Ensimmäisen päivän ohjelma

Aika	Tehtävä
12:00	Saapuminen
13:00	Leirille asettuminen Majoituksen osoittaminen kaikille tai telttojen pystyttäminen.
14:00	Lounas
15:00	Tervetuloa ja tutustumista Infotilaisuus, ohjelman esittely ja tutustumista.
16:30	Ennallistamistyön esittely Mitä tehdään ja miksi?
17:00	Kierros työskentelyalueilla
18:00	Illallinen

Työpäivän ohjelma

Aika	Tehtävä
8:00	Aamiainen
9:00	Aamun yhteinen aloitus Aloita käymällä läpi päivän kaikki työtehtävät.
9:30	Työskentelyä Muistuta, että taukoja saa pitää oman tarpeen mukaan.
12:00	Lounas
13:00	Työskentelyä
15:00	Välipalatauko Kannusta kaikkia siitä, mitä he ovat jo saaneet aikaan!
16:00	Työskentelyä
17:00	Loppurutistus Yhteinen työskentely pienellä alueella tuottaa nopeasti näkyviä tuloksia ja kohottaa tunnelmaa päivän loppuksi.
17:30	Päivän lopetushetki Mitä tänään saatiin aikaan?
18:00	Illallinen

Työaika ja ryhmädynamiikka

Yksi päivä luonnon ennallistamisleirillä sisältää usein **jopa 6–8 tuntia ennallistamistyötä**. Se saattaa kuulostaa paljolta, mutta työ on usein rauhallista ja rytmittyy taukojen mukaan. Nuoret voivat viettää aikaa yhdessä, oppia toisiltaan ja nauttia välipaloista päivän aikana.

Mitä pidemmät työajat ovat, sitä tärkeämpää on suunnitella **selkeät tauot**. Motivaatiota voi ylläpitää muistutteleamalla jo saavutetuista tuloksista. Pieniäkin edistysaskeleita voi juhlistaa, jos se auttaa pitämään energiaa korkealla.

Vinkkejä päivän hallintaan:

- Suuremmat ryhmät tarvitsevat enemmän aikaa siirtymiin, ohjeistukseen ja taukoihin. Suunnittele aikataulu sen mukaisesti.
- Ulkona työskentely kasvattaa ruokahalua. Varmista, että ruokaa ja välipaloja on riittävästi mukana.
- Kiva tapa päättää päivä on työskennellä yhdessä pienellä alueella ryhmänä. Näin jo 15 minuutin pienempään alueeseen keskittynyt työ voi tuottaa näkyviä tuloksia.

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunteen luominen

Ennallistamistyön lisäksi pienet arjen hetket luovat vahvempaa yhteisöllisyyden tunnetta: yhteiset ateriat, säännölliset välipalatauot ja epäviralliset hetket, kuten yhdessä rentoutuminen työpäivän jälkeen.

Kutsu osallistujat suunnittelemaan osia leiristä etukäteen tai ottamaan vastuuta esimerkiksi ryhmäytymistä edistävien aktiviteettien suunnittelusta leirille.



Valokuvaaja: Anja Matthes, 2025



Saavutettavuus ja esteettömyys

Ennallistamisleirejä voidaan järjestää saavutettavasti ja esteettömästi hyvin monenlaisille osallistujille. Vaikka luonnossa työskentely tuo omat haasteensa, huolellisella suunnittelulla ja avoimella viestinnällä voidaan madaltaa monia osallistumisen esteitä.

Kun järjestäjät kiinnittävät huomiota yksityiskohtiin, viestivät saavutettavuudesta ja esteettömyydestä selkeästi sekä kuuntelevat erilaisia tarpeita avoimin mielin, voidaan luoda ympäristö, jossa kaikki tuntevat olonsa tervetulleiksi ja tuetuiksi.

Luonnon ennallistamiskohteet vaihtelevat suuresti. Osa sijaitsee syrjäisillä ja luonnontilaisilla alueilla, toiset taas kaupunkiympäristössä. Pohdi kohteen sijaintia ja selvitä, miten voit tehdä leiristä mahdollisimman saavutettavan ja esteettömän.

Saavutettavuus ei kuitenkaan ole vain rakenteita ja infrastruktuuria vaan myös kulttuuria. Koko leiriyhteisöllä, mukaan lukien järjestäjät, osallistujat, asiantuntijat ja tukihenkilöstö, on yhteinen vastuu luoda avoin ja kunnioittava ympäristö.

Hyvä käytäntö on esimerkiksi nimetä yhdenvertaisuus- tai yhteyshenkilö, jotta osallistujat tietävät, keneen he voivat olla yhteydessä yhdenvertaisuuteen, saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyvissä kysymyksissä.

Toinen hyvä työkalu on turvallisemman tilan periaatteiden käyttö leirillä. Periaatteet voidaan luoda vaikkapa yhdessä osallistujien kanssa ennen leirin alkua/leirin alkaessa. Ne toimivat yhteisinä pelisääntöinä.



Valokuvaaja: Aino Huotari, Suomi, 2024

Mitä huomioida, kun laadit saavutettavuus- ja esteettömyystietoja

Saavutettavuus- ja esteettömyystietoja laatiessa selkeys ja läpinäkyvyys ovat avainasemassa. Huomioi esimerkiksi seuraavat asiat:

- **Kuvaile kohde tarkasti:** millainen maasto on, millaisia tiloja osallistujille on käytössä, onko mahdollisia esteitä (esim. epätasainen maasto, suojien puute, etäisyys pysäköintialueesta).
- **Listaa käytettävissä olevat palvelut:** WC-tilat, veden saatavuus, istumapaikat ja varjoiset alueet.
- **Kuvaile työtehtävät:** millaista fyysistä kuormitusta niihin liittyy, onko tehtäviä mahdollista mukauttaa.
- **Huomioi yksityisyys:** kerro, millainen mahdollisuus nukkumis- ja peseytymistiloissa on yksityisyyteen ja voidaanko sitä tarvittaessa järjestää lisää.
- **Saavutettava viestintä:** kerro, onko tietoa saatavilla esimerkiksi selkokielellä, suurikokoisena tekstinä tai muissa saavutettavissa muodoissa.
- **Ilmoita yhteyshenkilöstä:** ilmoita selkeästi yhteyshenkilö, johon voi olla helposti yhteydessä saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyvissä kysymyksissä tai toiveissa.
- **Ole rehellinen ja rohkaiseva:** tuo esiin mahdolliset rajoitteet ja esteet, mutta kerro myös, mitä voidaan järjestää ja mukauttaa.
- **Käytä osallistavaa kieltä:** vältä oletuksia ihmisten kyvyistä ja korosta avoimuutta erilaisille tarpeille.
- **Saavutettava kieli:** avaa ammatti- ja erikoissanastoa.

Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemman tilan periaatteet ovat yhteiset pelisäännöt, jotka auttavat luomaan ympäristön, jossa jokainen voi tuntea olonsa mahdollisimman tervetulleeksi ja turvalliseksi. Ne toimivat käytännön työkaluna yhdenvertaisemman ja kunnioittavamman tilan rakentamiseksi yhdessä nuorten kanssa.

Miten hyödyntää turvallisemman tilan periaatteita leirillä

Leirin alussa on hyvä esitellä periaatteet ja keskustella niistä yhdessä osallistujien kanssa. Ihanteellisesti periaatteita ei vain määrätä järjestäjien toimesta, vaan ne luodaan yhdessä osallistujien kanssa. Tämä lisää omistajuuden tunnetta ja varmistaa, että periaatteet heijastavat ryhmän yhteisiä arvoja.

Esimerkkejä periaatteista:

- Ole avoin muille ja tietoinen omista ennakkoluuloistasi.
- Kunnioita kaikkia, myös itseäsi.
- Pyri käyttämään osallistavaa kieltä ja välttämään stereotyyppien vahvistamista.
- Älä tee oletuksia – kysy sen sijaan kunnioittavasti.
- Tue ja rohkaise yhdenvertaista osallistumista.
- Pyri tunnistamaan omat voimasi ja etuoikeutesi.
- Kunnioita omia ja muiden rajoja, sekä fyysisiä että henkisiä.
- Puutu asiaan, jos turvallista tilaa ei kunnioiteta.
- Muista kiittää.
- Tee parhaasi – se riittää.

Jos joku tuntee olonsa turvattomaksi tai epämiellyttäväksi, hänen tulisi tietää, kenen puoleen kääntyä. On suositeltavaa nimetä selkeästi **yhteyshenkilö**, joka vastaa huolenaiheiden tai sopimattoman käyttäytymisen käsittelystä.

Vinkki: Aloita leiri ryhmäaktiviteetilla, jossa osallistujat luovat omat turvallisemman tilan periaatteensa. Niiden yhteinen luominen auttaa rakentamaan luottamusta ja yhteistä vastuuta sekä antaa osallistujille mahdollisuuden muokata leirikulttuuria heti alusta lähtien.

Turvallisuus ja riskienhallinta

Selkeä turvallisuussuunnitelma auttaa ehkäisemään onnettomuuksia leirillä ja tukee rauhallista ilmapiiriä. Turvallisuussuunnittelua kannattaa myös tehdä yhteisesti: osallistujien mukaan ottaminen riskien tunnistamiseen ja käytäntöjen laatimiseen lisää tietoisuutta ja omistajuuden tunnetta.

Ennen leiriä

- Tee perusriskienarviointi (esim. maasto, työkalut, sääolosuhteet, pääsy lääkäripalveluihin) ja laadi turvallisuussuunnitelma.
- Määritä turvallisuuteen liittyvät roolit (esim. ensiapuvastaava, hätäyhteyshenkilö).
- Varmista, että ensiapulaukusta löytyy kaikki tarvittava, se on saatavilla ja helposti käytettävissä.
- Tarkista allergiat ja erityistarpeet (esim. lääkitys, esteettömyys).
- Mieti, tarvitaanko osallistujille ryhmävuutus.
- Jaa hätäyhteystiedot ja menettelytavat kaikille osallistujille.

Leirin aikana

- Käy turvallisuussuunnitelma läpi ryhmän kanssa (ikäryhmälle sopivalla tavalla).
- Huolehdi hyvästä hygieniasta ja elintarviketurvallisuudesta.
- Seuraa osallistujien hyvinvointia (väsymys, nestehukka, kylmyys).
- Varmista paloturvallisuus (nuotio, liedet).
- Varaudu säämuutoksiin.

Onnettomuustapauksessa

- Estä lisävahingot.
- Arvioi avun tarve ja anna ensiapua.
- Kiireellinen: Soita numeroon 112 (tai paikalliseen hätänumeroon). Varmista, että kaikki osallistujat tietävät, mihin numeroon soittaa kiireellisissä tapauksissa.
- Ei kiireellinen: Ota yhteyttä terveyskeskukseen ja järjestä kuljetus.
- Ilmoita tapahtumasta leirin koordinaattorille.
- Käy tilanne läpi ja opi siitä jatkoa varten.



Valokuvaajat: Martin Sopinec ja Frankie Turk
Strom Života:n järjestämällä ennallistamisleirillä Slovakiassa 2024

Rahoitus ja budjetointi

Ennallistamisleirejä voidaan toteuttaa hyvin erilaisilla budjeteilla edullisista ruohonjuuritason hankkeista aina täysin rahoitettuihin ja vahvasti osallistaviin ohjelmiin. Tärkeintä on mitoittaa budjetti leirin tavoitteiden, osallistujaryhmän tarpeiden ja käytettävissä olevien resurssien mukaan.

Budjettia koskevia huomioita

Leirit nollabudjetilla tai vähäisin kustannuksin

Jotkut ennallistamistoimet, kuten vieraslajien poistaminen, voidaan toteuttaa hyvin pienellä budjetilla tai jopa ilman budjettia. Toimintaa voi toteuttaa paikallisesti ja niin, että osallistujat tuovat mukanaan oman ruokansa ja varusteensa (ml. työkalut). Työkaluja voi myös kysellä lainaan muilta toimijoilta. Hyvin matalan budjetin lähestymistavat eivät usein ole kaikista saavutettavimpia, mutta ne voivat olla nopeita ja tehokkaita tapoja saada ihmiset mukaan toimintaan.

Edulliset leirit

Edullisimpia tapoja järjestää leiri on yleensä käyttää teltoja majoitukseen ja valmistaa ateriat retkikeittimillä. Tällainen leiri on usein nopea järjestää eikä välttämättä vaadi suurta ulkoista rahoitusta, varsinkaan jos varusteita löytyy ennestään tai osallistujien on mahdollista tuoda omat varusteensa ja ruokansa.

Kalliimmat leirit

Majoituksen, aterioiden ja matkustustuen tarjoaminen lisää leirin saavutettavuutta ja madaltaa kynnystä osallistua. Nämä lisäävät kuitenkin kustannuksia merkittävästi ja edellyttävät usein ulkopuolisen rahoituksen hankkimista leirin järjestämistä varten.

Vinkki: Ennallistamisleirin budjetti voi vaihdella hyvin edullisesta kalliiseen. Mieti, miten budjetti vaikuttaa leirin saavutettavuuteen.

Esimerkiksi ruoanlaitto retkikeittimellä voi olla hieno luontoelämys, mutta se vie aikaa ennallistamistöiltä. Pohdi, mikä on teidän kokemuksenne kannalta tärkeintä.

Esimerkki budjettipohjasta

Kategoria	Kuvaus	Nollabudjetin leiri (EUR / henkilö)	Edullinen leiri (EUR / henkilö)	Kalliimpi leiri (EUR / henkilö)
Majoitus	teltat, mökit tai muut majoitusvaihtoehdot	0 € teltat, omat tai sponsoroidut	10-30 €/ päivä	30-100 €/ päivä
Ruoka	ateriat ja välipalat osallistujille	0€ omakustanteinen	10-20 €/ päivä täysihoito, leirillä kokki	20-50 €/ päivä täysihoito, ateriapalvelu, tilattu
Kuljetus	matkakulut kohteeseen ja takaisin	0€ itse maksettu, helppo pääsy kohteeseen	10-20€ julkinen liikenne, helppo pääsy kohteeseen	30-150 € riippuu sijainnista ja kulkuvälineestä
Työkalut ja materiaalit	ennallistamistyöhön tarvittavat välineet ja tarvikkeet	0€ lainattu tai yhteistyökumppanin omat	10-50€ pääosin lainattuja	100-500€ uusina ostettu, sopii myös tulevaisuuden aktiviteetteihin
Vakuutus	vakuutus osallistujille ja toiminnoille	0€ kaikkien omalla vastuulla	50-100€ normaali vapaaehtois-työntekijän vakuutus	200-500€ pitkälle ajalle ja suurille ryhmille
Henkilökunta/koordinointi	palkat tai stipendit leirin henkilökunnalle ja koordinaattoreille	0-200€ kaikki tai suurin osa vapaaehtoisia	300-1000€ palkattu leirin johtaja + leirin avustaja, myös päivärahat	1000-5000€ suunnittelu, hallinto, leirin johtaja, avustaja, kokki, asiantuntijat
Varautuminen	ylimääräiset varat odottamattomiin kuluihin	0€	10-150 €	150-1000 €
Yhteensä		0-200€	400-1370 €	1530-7300€

Oppimismahdollisuus: nuoret mukaan budjetointiin

Nuorten osallistaminen rahoituslähteiden kartoittamiseen ja leirin budjetin suunnitteluun on erinomainen tapa lisätä omistajuutta ja opettaa arvokkaita taitoja. Oppimalla hakemaan rahoitusta ja hallinnoimaan resursseja osallistujat saavat käsityksen projektisuunnittelusta ja voivat tuntea olevansa sitoutuneempia leirin tavoitteisiin.

Kustannusten jakaminen kumppaneiden kanssa

Osa kuluista voidaan usein kattaa tai jakaa ennallistamiskohteen johtajan/yhteistyökumppanin kanssa. **Näitä voivat olla esimerkiksi:**

- kuljetus kohteeseen
- työkalut ja varusteet
- talkoopäivien aikana tarjottavat ateriat.

Keskustele kustannusten jakamisesta jo suunnitteluprosessin alkuvaiheessa, varsinkin jos ennallistamistyö hyödyttää molempia osapuolia.

Osallistumismaksut

- Pienet maksut (esim. 1–10 €) voivat lisätä sitoutumista ilman estettä.
- Hieman korkeammilla maksuilla (esim. 5–10 € päivässä) voi jo kattaa joitain kustannuksia, mutta osallistuminen pysyy suhteellisen edullisena.
- Harkitse ilmaista vaihtoehtoa taloudellisen saavutettavuuden takaamiseksi.
- Harkitse pienempää maksua aikaisin ilmoittautuneille, jotta vältetään viime hetken ilmoittautumisilta.



Valokuvaaja: Martin Sopinec, Suomen leiriltä, 2024

Rahoituslähteet

Nuorten luonnon ennallistamisleirien rahoitus voi tulla useista lähteistä. Alla on joitakin ideoita yleisellä tasolla, mistä voi aloittaa etsimään:

Rahoituslähde	Kuvaus
EU:n rahoitusohjelmat	
Erasmus+ (esim. nuorisoalalle suunnatut rahoitukset ja Euroopan solidaarisuusjoukot) LIFE-ohjelma	Nuorisovaihdot: mahdollistavat kansainvälisten leirien järjestämisen eri maista tuleville nuorille. Euroopan solidaarisuusjoukot: rahoitusta vapaaehtoisprojekteille, jotka voivat keskittyä luonnon ennallistamiseen. EU:n ympäristö- ja ilmastotoimien rahoitusohjelma, joka tukee useita luonnon ennallistamishankkeita.
Kansalliset ja paikalliset rahoituslähteet	
Ministeriöt ja ympäristöviranomaiset Alueelliset ja kunnalliset avustukset Kansalliset/paikalliset nuorisojärjestöt	Tukevat usein ennallistamishankkeita ja voivat myöntää rahoitusta myös nuorten toimintaan. Monet kaupungit ja maakunnat tarjoavat erilaista tukea ympäristöprojekteille ja nuorten aloitteille. Järjestöt voivat myöntää avustuksia tai muuta tukea monenlaisiin nuorten johtamiin aktiviteetteihin.
Säätiöt ja rahastot	
Kansalliset ja eurooppalaiset ympäristörahasot Ympäristöjärjestöt (kuten WWF)	Myöntävät avustuksia erilaisille ympäristöprojekteille. Monet kansainväliset ja kansalliset luonnonsuojelujärjestöt myöntävät apurahoja ympäristökasvatukseen ja nuorten osallistamiseen.
Yrityskumppanuudet	
Yritysten sosiaalisen vastuun (CSR) ohjelmat Matkailu- ja ulkoilualalla toimivat yritykset	Myös yritykset voivat tukea ympäristöaloitteita osana kestävän kehityksen toimiaan. Eko- ja luontomatkailualan yritykset voivat olla kiinnostuneita tukemaan leirejä vastineeksi yhteistyöstä.

HELPPOJA

**TAPOJA LÄHTEÄ MUKAAN
ENNALLISTAMAAN**

**RESTO
ACADOP**



Valokuvaaja: Aino Huotari
Nuorten Akatemian ja Luontoliiton järjestämällä ennallistamisleirillä Suomessa 2024

Helppoja tapoja lähteä mukaan ennallistamaan

Jos kokonaisen ennallistamisleirin järjestäminen tuntuu turhan suurelta urakalta, liikkeelle voi tietysti lähteä myös pienemmin askelin! Tästä löydät muutamia vaikuttamisesta kiinnostuneille nuorisoryhmille, kouluille tai muille yksittäisille toimijoille suunnattuja vinkkejä helpoista tavoista aloittaa tutustuminen ennallistamiseen.

Vieraile ennallistamiskohteissa

Tutustuta nuoret aiheeseen vierailemalla ennallistamiskohteissa! Vierailut madaltavat kynnystä osallistua varsinaiseen työhön.

Luonnon ennallistaminen näyttää hyvin erilaiselta eri ympäristöissä ja eri mittakaavoissa, joten erilaiset ennallistamiskohteet ovat mielenkiintoisia vierailukohteita, vaikka päiväretkenä. Pyydä paikallinen asiantuntija esittelemään kohdetta ja kertomaan sen taustasta.

Poista vieraslajeja

Vieraslajit ovat alueelle kuulumattomia lajeja, jotka voivat uhata luonnon monimuotoisuutta syrjäyttämällä alkuperäisiä lajeja. Kansalliset viranomaiset laativat usein ohjeita ja hallintasuunnitelmia vieraslajien torjuntaan.

- EU ylläpitää virallista luetteloa unionin kannalta merkittävistä vieraslajeista.
- Useimmilla EU-mailla on lisäksi kansalliset luettelonsa ja torjuntaohjeensa.
- Maanomistajilla on usein velvollisuus poistaa vieraslajeja mailtaan, minkä vuoksi apua tarvitaan monilla helpostikin saavutettavilla alueilla.
- Toiminta soveltuu hyvin yhden päivän pienikustanteiseksi aktiviteetiksi.



Kuva: Luontoliitto

Tarkista aina paikalliset ohjeet ja ole yhteydessä viranomaisiin ennen toiminnan aloittamista. Osa vieraslajeista voi olla haitallisia ihmisille. Oikeaoppinen käsittely ja hävittäminen on olennaista torjunnan onnistumiselle.

Lisätietoja:

- [European Commission: Invasive alien species](#)
- [Finland: Vieraslajit.fi](#)
- [Slovakia: Nepôvodné a invázne druhy](#)
- [The Netherlands: Controlling invasive alien species](#)

Villiinnytys

Villiinnytys on luonnonsuojelun lähestymistapa, jonka tavoitteena on muuttaa ihmisen muokkaamia ja yksipuolistuneita alueita monimuotoisemmiksi ekosysteemeiksi. Villiinnytyksessä vähennetään ihmisen aktiivista hoitoa ja annetaan luonnon omien prosessien, kuten saalistuksen, laidunnuksen, tulvien tai metsien luontaisen uudistumisen, ohjata ekosysteemin kehitystä.

Lisätietoja:

- [European Young Rewilders](#)
- [Rewilding Europe](#)
- [Young Wilders](#)

Sissipuutarhanhoito

Sissipuutarhanhoito tarkoittaa viljelyä ilman virallista lupaa, usein kaupunkien joutomailla. Kaupungeissa on runsaasti käyttämättömiä alueita, joita voitaisiin hyödyntää kaupunkiviljelyssä.

Lisätietoja:

- What Is Guerrilla Gardening? [A concise guide.](#)
- [Guerrilla Gardening.org](#)

Oma puutarha

Yksityiset pihat ja puutarhat kattavat yhteenlaskettuna laajan pinta-alan, mikä tekee niistä yllättävänkin merkittäviä luonnon ennallistamisen kannalta.

Luonnon monimuotoisuus ja pölyttäjäystävällinen puutarhanhoito

- Lisää monimuotoisuutta, istuta alkuperäisiä kasveja ja kukkia sekä luo elinympäristöjä pölyttäjille
- Sovella luonnon ennallistamisen periaatteita omassa pihassasi.

Vältä vieraslajeja

- Poista haitalliset vieraslajit ja korvaa ne alkuperäisillä tai uhanalaisilla lajeilla

Vaikuta politiikkaan

Poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen on tehokas keino torjua luonnon monimuotoisuuden vähenemistä ja edistää luonnon ennallistamista.

Luontokato on monimutkainen ja monia eri aloja läpileikkaava ongelma.

Myönteistä muutosta voidaan saada aikaan monilla eri politiikan osa-alueille.

Riippumatta siitä, keskitytkö yhden lajin suojeluun tai laajempiin ympäristötavoitteisiin, tekosi tukevat kokonaisvaltaisesti ekosysteemien hyvinvointia. Luonnon ennallistamiseen läheisesti liittyviä politiikan aloja ovat muun muassa maankäyttö, maa- ja metsätalous ja luonnonsuojelu.

Keinoja vaikuttaa politiikkaan:

- Järjestä tai liity kampanjoihin
- Ota yhteyttä paikallisiin tai kansallisiin päättäjiin
- Osallistu julkisiin kuulemistilaisuuksiin
- Kirjoita mielipidekirjoituksia tai kerro mielipiteesi sosiaalisessa mediassa. Käynnistä tai tue kansalais- tai kuntalaisaloitteita
- Tuo nuorten ääni kuuluviin!

Liity muiden järjestämään ennallistamistoimintaan

Usein voimien yhdistäminen on vaikuttavampaa kuin se, että jokainen organisaatio toimii yksin. Jos sinulla ei vielä ole kokemusta luonnon ennallistamisesta, hyvä ensimmäinen askel on tietysti myös liittyä jo kokemusta omaavan toimijan järjestämään toimintaan.

Järjestäjän ei tarvitse olla nuorisojärjestö, sillä sinä voit tuoda mukanaasi osaamista nuorten kanssa työskentelystä. Jos käytettävissäsi on joukko innokkaita vapaaehtoisia, tarjolla voi jo olla hankkeita ja tapahtumia, joissa apuun tarvitaan, teidän pitää vain löytää toisenne. Tämä on helppo ja tehokas tapa kartuttaa kokemusta, oppia käytännön taitoja ja tutustua ennallistamistyötä tekeviin toimijoihin.

Kuka järjestää toimintaa?

Luonnon ennallistamiseen liittyvää vapaaehtoistoimintaa järjestävät monet erilaiset toimijat. Hankkeet toteutetaan usein yhteistyössä useiden sidosryhmien kanssa.

Tyypillisiä järjestäjiä ovat esimerkiksi:

- kunnat ja alueviranomaiset
- kansallispuistot ja suojelualueiden hallinnoijat
- valtion tai EU:n rahoittamat ennallistamishankkeet (esim. LIFE-ohjelma)
- ympäristöjärjestöt
- nuorten ympäristöverkostot
- naapurusto- ja asukasyhdistykset.

Liitteistä löydät tarkempaa tietoa potentiaalisista yhteistyökumppaneista, järjestäjistä, käynnissä olevista hankkeista ja keskeisistä sidosryhmistä. Tiedot kattavat hankkeen kumppanimaat Suomen, Slovakian, Alankomaat ja Kreikan sekä muutamia vinkkejä muualta Euroopasta.



Valokuvaaja: Aino Huotari
Nuorten Akatemian ja Luontoliiton järjestämä
ennallistamisleiri Örön ja Norstön saarilla Suomessa 2024.

Mistä saa lisätietoja?

Tutustu näihin lähteisiin syventääksesi ymmärrystäsi luonnon ennallistamisesta, ekosysteemien toipumisesta ja nuorten osallistumisesta ympäristötoimintaan.

Lukemista ja työkalupakkeja

- [European Commission. Nature Restoration Regulation.](#)
- [Generation Climate Europe 2024. Empowering Youth. A guide to Advocate and Engage in Nature Restoration using Nature-based solutions.](#)
- [IUCN 2021. Community organizing toolkit for UN Decade on Ecosystem Restoration.](#)
- [United Nations Environment Programme 2021. Ecosystem Restoration Playbook A Practical Guide To Healing The Planet.](#)
- [UN Decade on Nature Restoration 2021-2030. What is ecosystem restoration?](#)
- [WWF European Policy Office. The Benefits of Nature Restoration.](#)
- [Youngwilders. Youth-led nature recovery.](#)

Videot ja dokumentit

- [TED 2020. The global movement to restore nature's biodiversity. Thomas Crowther.](#)
- [UN Decade on Ecosystem Restoration 2021-2030. Restore: Films from the Frontiers of Hope.](#)
- [UN Environment Programme. What is ecosystem restoration?](#)

Lähteet

- [Four reasons why restoring nature is the most important endeavour of our time \(theconversation.com\).](#)
- [The What, Why, and How of Ecosystem Restoration | World Resources Institute \(wri.org\).](#)
- [UN Decade on Restoration](#)
- [We Must Restore Nature This Decade—Here's How | TNC](#)

Liitteet

- **Ilmoittautumislomakemalli**
- **Osallistujan pakkauslista**
- **Järjestäjän pakkauslista**
- **Palautelomakemalli**
- **Leirin järjestäjän muistilista**
- **Vinkkilista potentiaalisista yhteistyökumppaneista**



Holly Bartleyn havainnointipiirrokset
ennallistamisleirillä Suomessa.



Valokuvaajat: Aino Huotari, Martin Sopinec ja Anja Matthes

Kiitokset

Restoration Academy -tiimi kiittää kaikkia hankkeen leireille ja toteuttamiseen osallistuneita.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Euroopan unionin osarahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat ainoastaan tämän tekstin laatijoiden näkemyksiä eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA) kantaa. Euroopan unioni ja EACEA eivät ole vastuussa niistä.

